

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
VI., Gróf Zichy Jenő ucca 43.
Telefon: Aut. 271—35.

Előfizetési ára: Egész évre 20 P.
Piramis papíron 30 P.
Postatakt. csekksz. sz. 16760.

Egy laikus prédikációja az apákról és a fiukról

Irta: Dr. Kenéz-Kurländer Ede

„Pincheas, Eleazar fia és Aharon fia.“ A szűk szavú biblia nem ok nélkül tartotta érdemesnek megemlíteni, hogy Pincheas már harmadiziglen főpap volt, akinek apja és nagyapja is méltóan töltötte be a főpapi állást. A biblia tudta, hogy ez olyan rendkívüli eset, amit érdemes kihangsúlyozni, mert éppen a biblia írásaiból állapítható meg, hogy az apák jámborságát, kiválóságát és tündöklő erényeit a fiuk csak a legritkább esetben szokták örökölni.

* * *

Olvassuk a szent bibliában, hogy az Úr imígyen szólott: „Ne félj Ávrom“, majd később megjövendölte neki, hogy ágyékából nagy és hatalmas nemzetségek fognak sarjadzani, arról azonban egyáltalán nem biztosította, hogy gyermekei mind sikerültek lesznek s épp úgy fognak bővelkedni a szellem és Istenfélelem ragyogó kincseiben, mint az első ősatya. Ennek az isteni garanciának a hiánya bizony meg is látszik az utódokon. Ábrahámnak, Izsákon kívül, volt egy fia, Izmael, aki úgy viszonylett apjához, mint a törpe halom az égbe vesző, fenséges hegyóriáshoz. Izsáknak is volt egy fia, Ézsau, akiről ugyan csak köztudomásu, hogy nem ütött az apjára. És a szülői szeretet elfogultságát példázza itt a biblia, amikor megírja, hogy az apa szivjóságában nem látta a fiu gyengéit és Rebekának cselhez kellett folyamodnia, különben Izsák Ézsaura hagyományozta volna minden áldását és minden szerzeményét.

A harmadik patriarchának, Jákobnak a fiai nem voltak

olyan rosszak, mint Izmael és Ézsau, de a biblia elbeszéléséből tudjuk, hogy a tiz fiu eladta öccsét, Józsefet és például a Judáról, Simeonról és Léviről szóló történetek sem túlságosan épületesek, még kevésbé követésre méltók a fiatalok számára.

Távol áll tőlem, nagy tanítómesterünk, az „egyetlen Mózes“ intézkedéseit kritikával kísélni, de minden irástudó kénytelen megállapítani, hogy Mózes rendelkezései az öröklődő papi állás tekintetében nem váltak be hosszú évszázadokon keresztül, egészen odáig, míg egy főpap annyira elgörögösödött, hogy héber neve is lefoszlott róla és úgy hívták, hogy „Jason“. A később intézményesített királyság rendszere szintén nem vált be és károsan hatott a zsidó közület fejlődésére. Mózes a saját kivételes hatáskörét és tanítómesteri mivoltát már nem is óhajtotta örökletessé tenni Izraelben, mert érezte és tudta, hogy a zsidóság vezére csak kivételes egyéniség lehet, mely isteni adottság nem száll örökül apáról fiúra. Mózes fiáról nem is tesz említést a biblia és Mózes, aki nem volt elfogult apa, nem is a fiára, hanem Józsuára, Nun fiára hagyta a vezérséget.

Az öröklődő főpapság intézménye mindjárt kezdetben csődöt mondott, mert Áron főpap fiai, Nádáv és Ávihu idegen tüzet hoztak az oltárra, miért büntetésül ők maguk is tüzhalált szenvedtek. A Midrás megjegyzi, hogy Nádáv és Ávihu részegen mentek a szentélybe s ezzel estek a legsúlyosabb bűnbe. Ebből önként kínálkozó tanulság, hogy a pap, mikor átlépi a szentély küszöbét és felmegy a szószékre, legyen józan, vessen le minden hirságot, gyengeséget és anyagiasságot, hogy felszabadult, tiszta lélekkel járulhasson az Úr színe elé....

A bibliából azt is tudjuk, hogy később, Sámuel korában élt egy főpap, Éli nevezetű, kinek fiai Chofni és Pincheas méltatlanok voltak a papi talár viselésére. Chofni és Pincheas pap létükre nem Isten, hanem a mammon szolgái voltak, kik telve valának rút anyagiassággal és oly módon gyarapíták javaikat és vagyonukat, amit a pesti argot „tarhálás“ szóval nevez. A biblia elmondja nekünk, hogy Éli főpap tudott fiai üzelméről, de apai gyengeségében nem lépett fel velük szemben kellő szigorral és nem fosztotta meg őket a papi talártól, noha Sámuel útján erre figyelmeztetést kapott. A büntetés nem is maradt el, mert a papok üzelméi miatt a frigyláda a filiszteusok kezére került.

Az örökletes királyság intézménye sem vált be Izraelben. Már Sault, az első királyt sem fia követte a trónra. Csak Dávidnak a fia. Salamon volt méltó utóda apjának, ami azután

TEÁT vásároljunk MEINL-nél

A MEINL-cég közvetlenül a termelőországból importál és évtizedes tapasztalatokkal rendelkezik. Ezért MEINL minden teakeveréke tökéletes.

következett, az a zsidó történelem legszomorubb lapjaira tartozik.

* * *

Letérve a bibliai példák ösvényéről, eszembe jut a piramisok alján táborozó Napoleon híres szállóigéje: „Negyven évszázad tekint le reánk.” És egy asszociáció révén önkéntelenül is Macaulayra kell gondolnom, aki nem a gulákon kívül negyven évszázadnyi multat idézte, de negyven évezreddel tekintett előre és erről a homályba burkolt jövődőről mondott proféciát. *Fiatal jogász koromban behatóan foglalkoztam kánonjoggal s ennek kapcsán a katolikus egyház szervezetével és történetével s e tanulmányaim alapján jöttem rá a macaulay-i jóslat mélységes értelmére. Ennek a lényege röviden a következő: Ha sok-sok évezred multán London városa elpusztul és eltűnik a föld színéről s negyvenezer év múlva egy archeológus ásatásai közben feltárja s megállapítja, hogy itt és itt állott London városa, mint ahogy Ur Kaszim romjairól is a tudósok derítették ki, hogy ezek valóban Ur Kaszim romjai, a katolikus egyház még akkor is fenn fog állani.*

Ez Macaulay proféciája. Egyelőre nagyon kevés idő pergett le a negyvenezer évből, de az bizonyos, hogy ma, amikor a trónok után a font is megingott, amikor a világtörténelemben páratlan krízis rázza az országok tartó oszlopait, a bizonytalanságnak és a labilitásnak e korszakában egyetlen fix hatalom tényleg a katolikus egyház. És ez a katolikus egyház már az első századokban zsinatilag kimondotta a coelibátust, azaz a papi nőtlenséget, amiből önként következik, hogy — a papi állás nem örökölhető. A katolikus egyház szervezői jól tudták, hogy az egyháznak, mely évezredekre szól alappillére a tehetséges, tisztességes, hivatása magaslatán álló papság és nem akarták e pilléreket gyöngíteni azzal, hogy a papi állások betöltésénél a tehetségnek fölébe helyezték a születés előjogát. Bölcsen kizárták a papi állás öröklésének legkisebb lehetőségét is és ezzel megerősítették az egyház virágzásának és hatalmának alapját.

Kitérni!

Irta: Dr. Klár Zoltán

A Szombat legutolsó számában cikket irtam, amelyben megállapítottam, hogy az a Hevesi Ferenc, akit azért és csakis azért hívtunk Pestre, hogy itt a fiatal lelki vezető nélküli zsidó ifjuság égető problémáival foglalkozzon és aki ezt és csakis ezt a feladatot vállalta is, — a munkakörét nem tölti be. Elismertem, hogy nehezen is tudná ezt megtenni, hiszen az esketéseknél és temetéseknél gyakorta jelenik meg, ami igen tiszteletre méltó feladat ugyan, de Hevesi Ferenc nem erre a munkakörre lett elhíva. Mindezekből azt a megállapítást vontam le, hogy sürgősen foglalkozzunk a zsidó ifjuság kérdésével, addig, míg nem késő.

Ez a cikkem minden képzeletet felülmuló hatást váltott ki az egész zsidóság körében. Csak most tudtam meg, milyen hatalmas tömegérzésnek adtam hangot. Mert, amilyen tartózkodással kezelték Hevesi Ferenc Pestre hozatalának kérdését, a kényes helyzetre való tekintettel, épp ily okból nézték el az elkötelezett területről való következetes távolmaradását.

Engem azonban ezek a pontok nem feszélyezhettek. Sem akkor, sem most. Én nyíltan kiálltam cikksorozatomban Hevesi Ferenc mellett és hangos szóval, megdönthetetlen érvekkel követeltem felhozatalát. A hozzám fordulók tehát jogosan vetették fel velem szemben a felelősség kérdését. És mint ahogy annak idején, sine ira et studio, hangot adtam meggyőződésemnek, most sem tettem mást.

Hibát és mulasztást akkor követtem volna el, ha behódolva a teljesen hamis felfogásnak, holmi személyi tekintetek miatt, vagy a tetszetősnek látszó papi tekintélyrombolási felkiáltás előtt meghátrálva, elhallgatom a szomorú valót és így elárultam volna a zsidó ifjuságnak ügyét. Azt az ügyet, melynek helyes megfogásával áll, vagy bukik az egész magyar zsidóság.

Nem hiszem, hogy az egész világon van még egy hitközség, amelynél ilyen mélységes szakadék legyen a hitélet vezetői és az új generáció között. Évtizedek, — nem, helytelenül mondom: egy egész világ választja el itt Pesten azt a tábor, amely pedig a józan ész és logika szerint, egymást kiegészítően működve és egymásba fonódva, az egészséges fejlődésnek egyetlen biztosítékát adja.

Kétségtelen, hogy a profán, világi életünkben vannak bizonyos kérdések, amelyeknél áthidalhatatlan az ellentét a mi generációnk és a régiek között. A hitéletünkben azonban lehetetlennek tartom, hogy a különböző felfogásokat ne lehessen összeegyeztetni akkor, amikor mindkét tábor felolpad egyetlen hatalmas ponton: felekezetiünkhöz való ragaszkodó szeretetben.

Higyjék el nekem, hogy ez az ifjuság, amely megáldott fegyverekkel rohant rohamra embert gyilkolni, mely tanácstalanul nézte a titkos tanácsosoknak nyílt eskütételét a Nemzeti Tanácsnál, melynek sorsa tragikusra fordult a véres forradalmak és ellenforradalmakkor, melynek tanulási lehetőségét elzárta a zárt szám, a numerus clausus, melynek piros vére hullott a huligánok vasboxerei nyomán a Tudomány Egyetem épületében, az egyetemes tudomány épülésére, melynek bárhol, bármilyen baj üti fel a fejét, beütik a fejét, mely virradattól napestig kétségbeesve lohol, hol juthat egy falathoz, melynek arca koravén, sorsa kietlen, nyomorult, sivár és az élettől semmit, de semmit se vár, — bizony mondom, hogy ez a tábor soha el nem muló hálával szoritaná meg azt a kezét, amely segítőleg és szeretettel nyúl feléje.

Ezt a lélektani pillanatot nem szabad elszalajtani. Erre a feladatra a Hitközségnek kell vállalkozni. Mert jaj!, ezerszeresen jaj! minden Hitközségnek, ha az ifjuság reményvesztetten, sorsának jobbrafordulását csakis és kizárólagosan politikai párteltolódástól remélheti.

Van-e szentebb feladat, mint ennek a magasztos munkának pionirja lenni? Hát még ezeknek Vezére! Egy új Mózes, ki a kopár, kietlen és kemény sziklákból, új életet fakaszt a magyar zsidóság elalélt fiataljainak.

Ezt a feladatot szántuk Hevesi Ferencnek.

De Hevesi Ferenc esketett és temetett. A reménységünket. Elváltak tehát utjaink. Ennyi az egész....

Meg kell mondanom őszintén, hogy soha nagyobb fájdalommal nem nyultam tollhoz, mint amikor azt a cikkemet meg kellett írnom. Igen, kellett....

Az azóta történtek is még jobban igazolnak.

Érdekelt részről a legkülönbözőbb támadások történtek ellenem. Ezekkel nem akarok egyenlőre foglalkozni, hiszen tudom, hogy nagyon fájt az igazságnak ilyen leplezetlen feltárása.

Ellenben röviden foglalkoznom kell a múlt vasárnap megtartott zürzavaros célú Hitvédelmi, zártkörű összejövetellel. Meg kell döbbeni, hogy ifjúságvédelmi elgondolás ily értelmetlen korcsban csucsosodik ki.

Az ifjuság képviselőiben Hitközségünk összes 60-70 éves tagjai megjelentek. Mind pestiek, de volt egy-két buday is. Megbeszélték az ifjuság szenvedését. A nagy Tósztmester golyameséket mondott a képzelet sasszárnyán. Diszkiséret nem volt. Hajdu sem volt. Mindenki felköszöntötte egymást, jó szabolcsi magyar módra. Egyszerre heves izgalom vett erőt a jelenlevőkön.

Ugy látszik, *Hevesi Ferenc* nagyon beleszokott az esketésbe, mert itt is *esketett*. Kitűnő volt az esketés. *Elsőosztályu. Végignézett a sorokon. Seregszemlét tartott. Magyar Zsidó Szemlét.*

Az eskümintát is *Hevesi Ferenc* szerkesztette. A hallgatók felálltak. Nők és férfiak. Jobb kezüket a bal mellükre tették. Meg kell jegyezni, hogy volt olyan is, aki eltévesztette. Akik nem voltak katonák. Megesküdtek, hogy *nem fognak kitérni.*

Mi nem tettük le az esküt. *Ezért tértünk ki.* Erre az előadásra.

Mindezek után van egy komoly szavunk azokhoz a játékoskedvűekhez, akik Magyarország gazdasági nyomoruságának tetőpontján, 1931 októberében, az *ifjuság megsegítésének* ezt a módját találták ki: Ne állják útját a komoly munkának.

Kómikumba fulladt Hitvédelmisdiüknek konzekvenciáit vonják le és tűnjenek el, térjenek ki — az útból.

Urak, kitérni!

Dési Géza és a sasok

Irta: SÓS ENDRE

Dési Géza, akit én a magyar zsidóság legjobb szónokának és felekezeti életünk egyik oszlopának tartok, a multkorjában alaposan „elcsuszott” valamelyik beszédében. Dési Géza kibírja a kritikát és éppen ezért írom meg róla ezeket a sorokat. (A kis felekezeti potentátorokról még sohasem emlékeztem meg. Nem akarom „leszedni” róluk a picurka tekintélyt.)

Dési Géza azt mondta: „Azokat látom, akik primhegedüt játszanak a zsidók sorából és nem hallgatom a légydongást, nem a szunyogot és a darazsat nézem, hanem a sást és a fülemilét, akik a nagyságot tesztetik meg és a lángész muzsikáját szólaltatják meg.” Azután arról szólt, hogy ne törődjünk a kis támadásokkal, a jelentéktelen ütésekkel, legyünk büszkék arra, hogy Lord Reading és Sir Herbert Samuel elsők a világ vezetőinek a gyülekezetében. És a mi hittestvéreinknek irányító szavuk van minden nagy dologban, ami a világon végbemegy.

Igen, büszkék vagyunk Lord Readingre, büszkék vagyunk Sir Herbert Samuelre, de — sem Lord Reading, sem Sir Herbert Samuel nem segítenek a bajainkon. A sasok repdesnek fenn az égbolton, a fülemilék dalolnak csodálatos hangjukkal, de mi azért tovább nyomoroghatunk, de mi azért tovább jajgathatunk.

A legyek és a szunyogok, a falusi hecckáplánok és a vidéki kurzusjegyzők nem törődnek azzal, hogy Lord Reading is zsidó és Sir Herbert Samuel is a mi hitünket vallja. Ami nem is csoda. Elvégre a nagy legyek és az óriás szunyogok sem izgulnak. Tovább terjesztgetik a numerus clausust. Tovább irányítgatják az antiszemizmust.

Elmult héten vidéken jártam. Kiskunfélegyházán tartottam előadást. Sirtam, amikor vidéki hittestvéreim helyzetét meghallottam. Kiskunfélegyházán kirúgták a kaszinóból az összes zsidókat és a zsidók teljesen elkülönítve élnek. Még jó, hogy városi szabályrendelettel nem kötelezik őket a sárgafolt viselésére. Mit vigasztalja ezeket a vidéki zsidókat Lord Reading sikere és Sir Herbert Samuel karriérje?

Dési Géza csak a nagykapitalistákat látta, a zsidó bankkapacitásokat és a zsidó kereskedelmi korifeusokat. Nem tehet róla. Sokkal becsületesebb, ha a saját környezetének hangulatát adja vissza, mintha frázisokat puffogat. És Dési Gézáról — ezt senkisémm vitathatja — meg kell állapítani: mintaképe lehet a zsidó becsületességnek. Dési Géza nem tudja: milyen nyomor gázol a zsidó értelmiség soraiban. Dési Géza nem tudja: micsoda kinok gyötrik a zsidó kisexisztenciákat. Dési Géza nem tudja: milyen keserűség viritott ki a zsidó ifjuság szívében.

Ezek a megbélyegzett, lerongyolt tizezrek, akik jogtalanul élnek a hitközségben, akiknek nincs képviselőjük, se a pesti, se a budai képviselőtestület padsoraiban, azt üzenik Dési Gézának: képviselő ur, adjon hálát az Istennek, hogy nem éli velünk a bajainkat, hogy nem érzi a bőrén a legyeket és szunyogokat, hogy van ideje a sasokat bámulni és a fülemiléket hallgatni.

A legyeket és a szunyogokat majd „kifüstöljük“ mi magunk, a dolgozó tizezrek, akik jogtalanok vagyunk a közéletben, és jogtalanok vagyunk a felekezeti életben, akiknek nincs szavazati jogunk sem itt, sem ott. Még szerencse, hogy ebben a küzdelemben vannak támogatóink. Hogy olyan emberek harcolnak értünk, mint Gál Jenő és Fábián Béla, Vázsonyi János és Klár Zoltán, akik nem érnek rá sasokat bámulni és fülemiléket hallgatni — más dolguk is akad, sajnos, felekezetünkön belül is, nemcsak a közéletben.

MEGBUKOTT A NAPTÁRREFORM. A naptárreform ügyét — amely a szombat megszentelésének lehetőségét veszélyeztette — a napokban tárgyalta a Népszövetség illetékes bizottsága Genfben. A tárgyalásra a világ zsidóságának képviselői is felvonultak. Dr. Hertz a magyar származású londoni főrabbi, Cecil Roth londoni ügyvéd, dr. Levenstein zürichi ügyvéd és Gugenheim, az orthodoxia képviselője tiltakoztak hatásos beszédekben a naptárreform ellen, amelynek kérdését a Népszövetség le is vette a napirendről. A világ zsidósága sok millió aláírással ellátott

memorandumokban emelte fel szavát a naptárreform ellen. A magyar zsidóság tiltakozását az Országos Izr. Iroda szervezte meg, amely 52.240 aláírással ellátott petíciót nyújtott be a Népszövetséghez.

MEGJELENT UJVÁRI PÉTER POSTHUMUS KÖNYVE. A napokban hagyta el a sajtót Ujvári Péter, a pár hónap előtt elhunyt kiváló zsidó író „A mécs mellett“ című regénye. A 21 ives, izléses kiállítású könyv ára 6 pengő. Megrendelhető Ujvári Péternénél (Budapest, VI. Vilmos császár ut 5.).

Olvasom, . . . nem olvasom . . .

Nem olvasom

. . . Mit fog csinálni a Hitvédelmi Szövetség? Mást nem csinálhat, mint hogy kisajátítja a hitközség szerepét. Tudniillik a hitközség és annak egész apparátusa, intézményei és alkalmazottai, tehát a papok, hitoktatók, metszők, felügyelők, templomok, rabbiseminárium, tanítóképző, gimnázium, polgári és elemi iskolák, hitközségi könyvtár, muzeum, Omike, Imit, Mikéfe, nőegyletek, lányegyletek, körzetek s ki tudná még felsorolni, hány egylet, kör és szövetség mind-mind a hitvédelem céljait szolgálják. Ezek mellett egy külön Hitvédelmi Szövetség enyhén szólva, pleonazmus-számba megy, arra azonban minden esetre jó, hogy disz-ügyvezető és társelnöki, igazgatói, főtitkári és egyéb tisztségek kreálásával egyes „hitvédő” urak hiuságát kielégítse.

Nem olvasom

. . . Egy szomorú ügyben mondott ítéletet a pesti kir. törvényszék Kilb tanácsa. Egy volt husfelügyelő gyalázkodó röpiratot nyomtatott ki az előljáróság s egyes rabbik ellen. A röpiratot azután megsemmisítette, de a nyomdásznak adósa maradt. Erre ez a forgalomból kivont pamflet címlapját kitette a kirakatba, amire a szerző feljelentette — zsarolásért. Kihallgatták a feljelentőt s a törvényszék megállapította, hogy ha igaz, amit előadott, akkor — ellen-

felét fel kell menteni. Meg is történt. Indokolás: a zsarolónak nem nyujt a törvény védelmet. Most már értjük, miért mondták ki a talmud bölcsei, hogy aki tolvajtól lop, az büntetlenül marad — bizonyára félték attól, hogy a tolvajok jogvédelemért fordulnak a törvényszékhez.

Olvasom

. . . hogy a Pesti Izr. Hitközség az egész vonalon leépit. Megszüntet, összevon hittanórákat, az ifjuság liturgiai énekoktatását teljes egészében megszünteti, de ugyanakkor a Dohány templomban állandóan négy rabbit látunk. Berlinben sokkal nagyobb a rabbik száma, de soha egy templomban egy rabbinál többet látni nem lehet. Az ottani rabbik felváltva végzik az összes templomokban a funkciókat, nem lehetne ezt nálunk is megvalósítani? Ezzel nemcsak azt érhetné el a hitközség, hogy a változatossággal fokoznák a templomlátogatók számát, de megszüntetnék azt a groteszk jelenséget, hogy a Dohány utcai templomban három rabbi mindig csak mint hallgató van jelen.

Olvasom

. . . Az elhunyt Wéber főrabbi cseh-szlovák zsidó irodai elnök orgánumban egy Magyarországon ismeretlen, tehát bizonyára fiatal közéletű ügyvéd tollából hosszú méltatás jelent meg, amely

az elhunyt elnök legnagyobb érdemének az anticionizmust tünteti fel. Méltatlan méltatás! -- Ugyanez az orgánus a szlovákiai községi választásoknál csak egy örvendetes tényt állapít meg: a zsidópárt nem győzött.

Olvasom

... A Szombat nem egyszer statisztikai adatokkal beigazolta, hogy a kitérések legtöbb esetben házasság céljából „Amor imperator“ parancsára történnek. A hitvédelemnek az ilyen kitérésekkel szemben semmi célja nincs. A gazdasági okokból történő kitérésekkel szemben viszont nem frázisokkal, hanem gazdasági területen lehet csak eredményesen megküzdeni. Ma már az állásszerzés lehetőségét nem nagyon fokozza a kitérés, de a kitérés számarányát mégis le tudnák csökkenteni egyes igazgató urak, ha a hitvédelem szent nevében zsidókat alkalmaznának vállalataiknál.

Nem olvasom

... hogy a Hitvédelmi Szövetség ülésén — az egyik főrabbi előrecitálása mellett — szívükre tett kézzel fogadalmat tettek a résztvevők, hogy — nem fognak kitérni. Szép és megható látvány lehetett ez a tömegfogadalom, csak éppen felesleges volt. A tudós főrabbi urnak ugyanis tudnia illenék, hogy annak idején a zsidók a Szináj hegye mellett úgy a maguk, mint utódaik nevében letették a fogadalmat, hogy soha nem fognak eltántorodni hitüktől. Tehát minden zsidót nyolc napos korától kezdve, mikor felvétetik Ábrahám szövetségébe, köt ez a „müsbe mhár Szináj“, a Szináj he-

gyénél letett esküfogadalom. A „Bar micve“ fogadalom is csak neolog hitközségeknél bevezetett szokás s ugyancsak felesleges. A Hitvédelmi Szövetség gyűlésének résztvevői viszont harmadszor is felesküdtek, aminek okát sehogy se tudjuk kifürkészni.

Olvasom

... Egy szlovenszkói párt-orthodox lap a rákospalotai chevra szép intézményéről, az aggok házáról szóló hirt így közli: „Ein neues Greisenasyll der Landeskanzlei“. Vagyis úgy tünteti fel a magyar orthodox központi irodát, mintha aggok elhelyezésével foglalkoznának. Ez a beállítás határozottan rosszmájuság.

Nem olvasom

... Az Omike főtitkára egy ifjusági ülésen szép beszédet intézett az „Örtállóhoz“ s megkérdezte, mikor ér véget az éjszaka. A kérdést németül vetette fel s idézte Goethe János Farkastól. A szónok zsidó kulturális verzáltásága mindenkor méltó volt egy izr. közművelődési egylet vezetőjéhez. Pár év előtt a jeruzsálemi „Beczalél“ iparművészeti iskolát, mint „Bekalel“ iskolát dicsőítette. Ezért kissé kinevették és azóta nagyon kerüli a héber szavakat. Ezsajás próféta szólt egykor a nyomorgó nép nevében: „Örtálló mikor ér véget az éjszaka“ (Somér ma milájló) a vezetőtitkár a „Bekalél“ eset miatt a hébert németté és Ezsajást Goethevé változtatta.

Nem olvasom

... A pesti izr. hitközség leánygimnáziumában két megállapodott, gyakorlott hittantanár mű-

ködött. Az egyik valamilyen okból kivált az intézet kötelékéből s helyébe két fiatal, még nem véglegesített tanár jött. Miért kell ki nem nevezettek gimnáziumba s hozzá még fiatalokat — leánygimnáziumba küldeni? Ez nagyon fel-tűnő. Nemcsak nekem, másoknak is.

Olvasom

... Vasárnap a Rombach-utcai templom hiveinek egy része gyűlést tartott, hogy feltámasszák a „Hagyományhű Csoport“-ot. A jövő fogja megmutatni, vajjon nem-e a „Hitvédelmi Szövetség“ Rombach-utcai pandanjáról van szó. A Szombat-ban már régebben megírta Richtmann Mózes, hogy 1918-ban ő adott nevet s programot e csoportnak, amelynek a vezetőknek hitközségi tisztségekbe való bejutása véget vetett. A feltámasztó gyűlésen senki sem tett említést e dologról? Mi ez? Ignorálás vagy ignorancia?

Olvasom

... 25 éve annak, hogy egy suszter felöltötte a tiszti unifor-mist, maga mellé vett egynéhány embert s elfoglalta a Berlin melletti Köpenick városka feletti hatalmat. Azóta szállóigévé lett a Köpenickiáda. Most jubilál az

eset, de azért nem a múlté. Ha látod például felekezeti forumon felvonulni budai Goldbergert, mint a hitvédelem kapitányát, a „Defensor Fidei“-rend térdszalagjával s Weiler Ernő uszályhordozójával, akkor tudd meg, hogy ez is — Köpenickiáda.

Olvasom

... hogy a bécsi hitközség is rálépett a szigorú takarékos-ság útjára és könyörtelen kék ceruzájával elsősorban a rabbiszemináriumot ítélte halálra. A leépítési programnak ez a kezdő pontja még azokban a körökben is megdöbbenést keltett, amelyek a nagy multu szemináriummal különben semmi vonatkozásban nem állot-tak. Így például az orthodoxia is, amely elvi okokból mindig ellene volt a szemináriumnak, lapjában a Jüdische Presse-ben szép szavakkal parentálja el a bezárás előtt álló intézetet s annak megszűnését egyenesen szerencsétlenségnek tartja. Ebből látható, hogy az orthodoxoknak a szemináriumok számára csak — könnyeik vannak. Pedig könny és részvét aligha támasztja fel a bécsi szemináriumot. Ehhez pénz kellene, amit orthodoxok bizonyára akkor se adnának, ha volna nekik. Ők inkább megsiratják a szemináriumot! ...

KUFFLER

é i t e r e m

1902. ÓTA FENNÁLL.
Egy teremmel kibővit-
ve, ujonnan átalakítva.
Elismert kóser házikoszt

Vilmos császár ut 59. sz. (Hajós ucca sarkán). Menürendszer délben, este.

Kiss Arnold dr. és Edelstein Bertalan dr. budai főrabbiak 30 éves jubileuma

A budai hitközség két főpásztora: **Kiss Arnold**, a tudós vezető főrabbi és ihletett költő és **Edelstein Bertalan**, a kiváló főrabbi harminc éve teljesítik papi hivatásukat Budán. A hitközség nagy multjukhoz méltó fényel és melegséggel, egy bankett keretében ünnepelte a két jubiláns főpapot. A jubileumi ünnepséget, mely a Budai Vigadóban zajlott le, hatalmas társadalmi eseménnyé szélesítette az a szeretet, tisztelet és megbecsülés, amellyel a két kiváló főrabbit, nemcsak a zsidó, de a keresztény társadalom is körülveszi. A Budai Vigadó zsúfolt termében ott láttuk a magyar zsidóság színe-javát, a hitközségek, egyesülek és intézmények vezetőit és a rabbikar kiválóságait, továbbá Buda polgárságának és a református egyháznak a kiküldötteit.

A jubileumi ünnepet **Kriszhaber Adolf dr.** hitközségi elnök nyitotta meg, aki lendületes szavakkal nagybányai vitéz **Horthy Miklós kormányzóra** mondott pohárköszöntőt, majd szeretettel üdvözölte a megjelenteket, azokat, akik „együvé tartoznak és egy eszméért küzdenek”.

Utána **Szántó Jenő** hitközségi alelnök mondott nagy hatású, mély gondolatokkal átszőtt beszédet.

— A mai ünnep a munkának és szeretetnek szól, — úgymond — mert **Kiss Arnold** és **Edelstein Bertalan** főtisztelendő urakban nem a személyüket, nem egyedül lelkészi működésüket és hivatásuk évfordulóját ünnepeljük, de ünnepeljük bennük a munka és a szeretet apostolait....

Ezután a rabbi nemes hivatását általában, majd a két főrabbi hitéleti, tudományos és irodalmi munkásságát méltatta markáns szavakkal, végül „szeretettel, bizalommal, hűséggel és ragaszkodással” köszöntötte az egész budai hitközség minden tagja nevében a két jubilánst.

Utána a szónokok egész sora következett. **Kozma Jenő dr.**, országgyűlési képviselő, a budai polgárság szeretetének és megbecsülésének adott kifejezést, **Guth Ferenc dr.** kerületi előljáró a jubilánsok családja boldogságára üritette poharát, majd **Stern Samu** hitközségi elnök mondott általános figyelem közepette nagy beszédet. A két főrabbi érdemeinek méltatásával kezdte szavait, majd felhasználta az alkalmat, hogy a 800 éves multa visszatekintő budai hitközség iránt érzett tiszteletének és nagyrabecsülésének adjon kifejezést.

— Én ezt a mai ünnepet szeretném ünneppé avatni azzal is, — mondta — hogy felszólítsam önöket a mi hitközségünkkel való közös, megértő munkára és kijelentsem, hogy a Pesti Izr. Hitközség úgy a maga egészében, mint összes intézményeivel együtt felajánlja ennek az együttműködésnek a javára szolgálatát, hogy a gyakorlatban is tetteikkel dokumentáljuk azt a testvéri együttérzést, amelyben a pesti hitközség a budaival élni óhajt.

A hatalmas tapsal fogadott beszéd után Haypál Béla református lelkész köszöntötte az ünnepeket, akik „az erkölcsi haladás beláthatatlan térségü mezején munkálkodnak“. Sós Endre a Magyar Hirlap üdvözlését hozta Kiss Arnoldnak és megállapította, hogy addig lesz költészet, amíg olyan költők lesznek, mint Kiss Arnold, aki ki tudja fejezni az emberi örömet és bánatot. Endrei S. Henrik, a Pesti Chevra Kadisa üdvözlését tolmácsolta azzal a kivánsággal, hogy a jubiléumok szent hívításukat a legjobb erőben és egészségben sokáig teljesíthessék. Ezután Baracs Károlyné a budai nőegylet, Schwarc Ernő dr. a budai Chevra, Hoffer Ármin a rabbiszeminárium, Hevesi Simon a pesti rabbiság, Patai József a zsidó sajtó, Boschán Artur a kőbányai hitközség, Neumann József dr., Kálmán Ödön dr. és Beneschofszky Imre dr., főrabbi hitközségeik nevében, végül Tauszk Jakab hitközségi jegyző a budai hitközségi alkalmazottak képviselőjeként mondott szeretettől áthatott, szellemes felkösöntőket.

A felkösöntőkre először Kiss Arnold válaszolt megragadó, költői-gondolatokkal telített gyönyörű beszédben.

— A mai napon — mondotta többek között — bizonyos kettősséget ünnepelek bennem, ünneplik a papot és ünneplik a poétát. Van egy dán rege a pallósról, amely olyan éles, hogy egyetlen csapással keresztül tudott vágni egy embert és olyan finom a suhintása, hogy az ember nem is érzi, hogy át van vágva. Csak amikor azt mondják, hogy rázd meg magadd, akkor veszi észre, hogy két darabban van. Így vagyunk azzal, amikor az emberben külön ünneplik a poétát és külön a papot. Az ember meg sem érzi, hogy kettévágják, és hogy egy test az, amiből két részt hasítottak. A poézisem: papság, a papságom: poézis.

Ezután egy csodálatosan szép, szimbólikus, igaz mesét mondott két gyűrűről, az apjától örökölt nagy fekete onixköves gyűrűről és az anyjától kapott fehér, kékes, derengő színekben villodzó gyémántgyűrűről. Mindkettő szimbólum: a sötét gyűrű az Izraelért és a hitért vívott harc, az anyai gyűrű az álmok, mesék és a poézis szimbóluma.

A magyarság mellett tett klasszikusan szép hitvallomást, majd meghatott hangon köszönetet mondott hitközségének, az üdvözlő szónokoknak, a Pro Palesztina képviselőinek a meleg ünneplésért. Végül jubiláló kartársát Edelstein Bertalan köszöntötte, akivel együtt három évtizeden át a leghékezebb harmóniában dolgozott együtt.

— Ha harmóniával dolgozunk — fejezte be szavait — ha mi vagyunk a zsidóságért és nem a zsidóság miattunk, ha két pap kezét tud fogni és meg tudja érteni egymást, akkor az út felfelé vezet, nemcsak az ő számukra, de az egész zsidóság számára.

A zúgó tapsal fogadott beszéd után Edelstein Bertalan dr. mondott köszönetet az ünnepeletésért.

— A magyar címet — mondotta — kétoldalt egy-egy angyal őrzi. A hitközségünk címerét egyik oldalon a vezető főrabbi ur, a másik oldalon magam őríztem, nemcsak a múlt nimbuszát őrizzük, de elősegítjük a fejlődését is

Beszédét azzal az óhajjal fejezte be, hogy a hitközségben megle-

gyen az erkölcsi és anyagi lehetőség, hogy kiváló kartársával együtt zavartalan harmóniában hirdethesse Isten igéjét.

A jubileumi ünnepség éjjél után, lelkes hangulatban ért véget.

Dr. Kecskeméti Adolf halála

A Pesti Izr. Hitközséget súlyos veszteség érte kultusz-elöljárójának, Kecskeméti Adolf dr.-nak október hó 26-án bekövetkezett halálával. Kecskeméti Adolf dr., régi patricius zsidó családból származott, s hogy a szülői házban milyen nevelésben részesült, azt az is mutatja, hogy két fivére, Lipót és Ármin papi pályára lépett s ma diszei és kiválóságai a rabbikarnak. Kecskeméti Adolf ügyvédnek ment, egyike volt a legkitünőbbben képzett jogászoknak, de a zsidó közéletben is csakhamar vezető szerephez jutott. Több, mint egy évtizeden át töltötte be a Pesti Izr. Hitközségnél a kultusz-elöljárói tisztét s ezalatt tárcájának feladatait — köztük a legfontosabbat, a hitoktatás ügyét — nagy szeretettel és kötelességtudással látta el.

Temetése október 27-én volt nagy részvét mellett. A gyász jeléül az összes zsidó iskolákban szünetelt a tanítás. A temetésen testületileg jelent meg a hitközség elöljárósága, a rabbikar és a zsidó intézmények vezetősége. A gyászszertartás végeztével Dési Géza, az Erzsébetvárosi kör, Dékány Géza, a hitoktatók testülete, Erdélyi Dezső dr., az Ügyvédi Kamara nevében méltatta az elhunyt érdemeit, majd Stern Samu, hitközségi elnök mondott megható beszédet, melyben a jó baráttól, az elöljáró kollegától és a jó embertől búcsuzott el.

— Kötelességed teljesítésében előljártál, nem csak irányítottad valásunk tanainak terjesztését, de példaként szolgáltál munkáddal, mert magad is a hitnek, a vallásnak szabályai szerint élted szerény, de értékes életedet. Te most itthagysz bennünket, de itt marad emléked és itt marad munkád értékes hagyatéka és azt mindig hiven fogjuk megőrizni.

Az elnök beszéde után megrendítő jelenet következett. Kecskeméti Lipót, a világhírű nagyvarádi főrabbi állott oda öccse koporsója mellé és a szokásos papi beszédétől eltérően, egyszerű, szívbemarkoló szavakkal, halk beszélgető hangon búcsuzott el testvérétől.

— Ketten vagyunk — mondotta — meghitten diskurálunk, mint máskor. A halál nem jelentheti a véget. A halott tovább él. A szemedbe nézek öcsém. Kissé korán távozol tőlem. A határon innen egyszerű „haszogasz gevül“ határsértés történt. A határt jelző táblát beljebb toltá a halál. Emlékszel öcsém a Fecske utcában József gazdára? Csodálkozva fog köszönteni téged: hát te is ilyen korán? Egy egyszerű bibliás idézet a heti szakaszból: „Vajéro“, te láttad az Istent öcsém, emlékszel otthon, péntek este, a chanukagyertyák, a solaum alechem hangulatára? Neked megjelent az Isten... Még egy pár meghitt szó. Aztán... Most megyek, No! Áldjon meg az Isten, Adolf!

A mélyen megindító búcsuztató után a templomi énekkar zsoltárt énekelt és ezzel a szertartás véget ért.

Megfelel-e hivatásának az IMIT?

Hozzászólás Sós Endre cikkéhez

Egy zsidó publicista — szándékkal mellőzöm a „fiatal” jelzöt, mert úgy veszem észre, hogy az illető nem szereti, ha fiatalságával hozakodnak elő — nos, egy zsidó publicista a Szombat hasábjain most még ráduplázott arra a támadó cikkére, amit röviddel ezelőtt az IMIT ellen közzétenni jónak látott.

Nem akarom a hivatlan prókátor szerepét játszani: a vádlottak padjára ültetett IMIT majd talál magának védőt, ha szükségesnek látja, hogy nyilatkozzék a vád ellen: de én a magam részéről úgy fogom fel a dolgot, hogy az igazságot hivatlanul is kell védeni, azért is kérem a Szerkesztő urat, hogy ezen hozzászólásomnak nagyrabecsült lapjában helyet szorítani sziveskedjék.

Második támadó cikkében azt a súlyos kijelentést teszi a publicista, hogy: „Ha a zsidóság minden szerve csak annyi munkát végzett volna a felekezetéért, amennyit az IMIT végzett a felekezetünkért, akkor ma nem volnának zsidók”.

Nem akarom annak a szélső jobboldali sajtóorgánumnak kifejezését használni, amelyet annyi álokoskodás elejére, közepére és végére tesz; nem kiáltom oda a publicistának, hogy: pardon, hanem az asztalra csapok és azt mondom: Ohó! Ilyen igazságtalan váddal csak nem lehet az IMIT ellen fellépni! Az a könyvtárnyi Évkönyv és külön kiadvány, amivel az IMIT, fennállása óta a magyar zsidóság szellemi kincsét

gyarapította, az semmi? Az csak szappanbuborék volt, nem pedig maradandó emlék? Hány elfogulatlan magyar kereszténytől hallottam: ha az ő felekezetének is volna IMIT-je! Mi zsidók nem igen olvassuk, teszem, a Szent István Társulat kiadványait, de az IMIT évkönyveit bizony keresztények is sűrűn olvassák és azok, akik olvassák, nem szólják le az IMIT-et, hanem kalapot emelnek előtte és dicsérik.

Ne értsenek félre, ez az elismerés nem azért tölt el örömmel, mert keresztény oldalról jön, hanem azért, mert mindenképen érdekem, ha egy felekezeti színezetű irodalmi társulat olyat is nyújt, ami nemcsak a zsidó vallásu magyarságot, de a másvallásu magyarságot is érdekli. Sőt, nemcsak érdekli, de végeredményében a magyar zsidóság és ennek tudományos működése iránt kedvezően befolyásolja is. Csak egy példát említek: tizennyolc évvel ezelőtt az IMIT kiadta Péchy Simon szombatos zsidó imádságos könyvét. Erről akkor hosszabb cikket irtam a Pesti Hirlapba, aminek következménye az volt, hogy rendkívül sok nemzsidó érdeklődött a kiadvány iránt és osztatlan dicsérettel illetve az IMIT-et, amiért azzal az általános magyar tudománynak is nagy szolgálatot tett.

Kifogásolja a publicista, hogy az IMIT „nem szedi elő a zsidó írókat”. Én pedig kérdezem: csak a zsidó vallásu magyar regény-, novella- és színműírók zsidó írók? Annyi tudós, magyarul író rabbi,

tanár és más állásban lévő ember nem író?

És ami a publicista által felsorolt „zsidó írókat“ illeti, ahhoz is van egy szerény megjegyzésem. Mind „zsidó“ író az, akit felsorolt? Nem. Sokan közülök vannak, akik csak zsidó vallásu írók, de írásaikban soha csak egy sorral is a zsidó felekezet ügyét nem szolgálták. Zsidó írók ezek? Éppen oly kevésbé, mint ahogy zsidó festő volt Bihari, zsidó színművész Tapolczai Dezső.

Nagyon helyesen mondta tehát Szemere Samu, hogy alig van zsidó író és ami azt a hangsúlyozott „előszedést“ illeti, maga Szemere Samu említette előttem egy alkalommal, hogy felkértem őt már felolvasásra egy-két olyan zsidó

vallásu magyar író, aki nem zsidó író, de mindig eredmény nélkül.

Azt is mondja a publicista, hogy „ezeknek a zsidó íróknak lenne témájuk az Évkönyv számára is. Nem kellene kétes értékű műveket ismertetni“.

Melyek azok a kétes értékű művek? Ilyen szemrehányást már csak mégsem lehet olyan általánosságban odavágni valakinek! Tartom Szemere Samut olyan átfogó képzetű embernek, aki meg tudja ítélni, van-e értéke valamely műnek, nincs-e, s hogy a „kétes értékű“ munkának nem fog az Évkönyvben helyet adni, ahogy tudtommal eddig sem adott.

A hivatlan prókátor ezzel befejezte perbeszédét és leteszi védői tógáját. **Csermely Gyula.**

A berlini hitközség hivatalos lapja

Van a berlini hitközségnek egy lapja, a **Gemeindeblatt**. Illusztrált, kitűnően szerkesztett és nagyon tartalmas havi folyóirat, melynek nincs előfizetési díja. A hitközség ugyanis ingyen küldi összes tagjainak, tehát, mintegy 60.000 embernek. Hogy milyen költséges egy ilyen lap fenntartása, arra nézve csak egy adatot említünk: pusztán a lap kézbesítési díja évi 60-70 ezer márkába kerül. A berlini hitközség tehát súlyos áldozatokat hoz a lap fenntartása érdekében. És érdekes és jellemző, hogy a gazdasági válság, a mindenütt „dühöngő“ leépítés és takarékoság sem ingatta meg a **Gemeindeblatt** alapját. A hitközség nem törli a sajtóalapot, nem szünteti meg a folyóiratot, mindössze a költségek egy nagyon

minimális hányadával terheli meg az olvasókat: a kézbesítési díjak megtérítését kéri tőlük, ami évente körülbelül egy márkára rúg.

HELYREIGAZÍTÁS. A Blum Ödön jubileumáról közölt tudósításunkból — tördelési hiba folytán — kimaradt **Tausz Lipót** zugiői körzeti elnök neve, mit ezennel pótolunk.

x) **AZ UNION NASIC** október 27-én Genfben tartott közgyűlése a vállalat ügyvezető elnöke: **Rosenberg Hermann** kormányfőtanácsos által előterjesztett évi jelentést egyhangulag elfogadta és elhatározta, hogy tekintettel a világszerte uralkodó gazdasági válságra, az 1930 évre osztalékot nem fizet és a kimutatott nyereséget a tartalékalap gyarapítására fordítja.

HIREK

Olvasóinkhoz!

1932. január 1-jével a SZOMBAT V. évfolyamába lép. Hű előfizetőink ragaszkodó szeretetét akarja szerkesztőségünk meghálálni és egyben a fenti dátumot emlékezetessé tenni azzal, hogy lapunkat január 1-étől **nagyobb formában, bővebb tartalommal és aktuális képekkel illusztrálva** jelenteti meg.

KEMÉNY LAJOS — KORMÁNYFŐTANÁCSOS. Méltó és megérdemelt kitüntetés érte Kemény Lajos nagyiparost, az óbudai hitközség elnökét, akit a kormányzó kormányfőtanácsossá nevezett ki. Kemény Lajos közhasznú közgazdasági tevékenységén felül a felekezeti életben is vezető szerepet játszik. Nyolc éve áll az óbudai hitközség élén s ezalatt agilis kezdeményezésével számos intézményt létesített, így a Talmud Tórát, zsidó óvodát, tornatermet, stb. Néhány év előtt édesanyja, özv. Kohn Péterné emlékére saját költségén rituális népkonyhát létesített, amelyen naponta kétszázán kapnak izletes kosztot. A népkonyhát szociális gondolkodású felesége vezeti. Kemény Lajos kitüntetése az egész magyar zsidóság körében nagy örömet és megelégedést keltett.

A KELETEURÓPAI VALSÁG ÉS A ZSIDÓ GYERMEKEK. Az a katasztrófális gazdasági válság, amely Keleteurópában dúl, legsúlyosabban a zsidó gyermekeket é-

rinti. A beszarábiai zsidó gyermekvédelmi intézmények pusztulás előtt állanak. Ha segítség nem érkezik, ezek az intézmények rövidesen megszűnnek. A hitközségek a világ zsidóságához fordulnak segítségért s ebben az S.O.S. kiállításban a zsidó gyermekek szinte elképzelhetetlen szomorú helyzetéről számolnak be.

EDISON IS ZSIDÓ SZARMAZÁSÚ? A napokban halt meg a világ legnagyobb és legzseniálisabb feltalálója Edison Alva Tamás, akiről most az El Sol című spanyol napilap azt a fantasztikusnak látszó megállapítást teszi, hogy zsidó származású. Edison ősei állítólag spanyol zsidók voltak, akik a kiűzetés után Hollandiában telepedtek le. Sokáig megtartotta a család zsidó hitét s állítólag csak Edison Amerikába kivándorolt szülei tértek ki.

LÓW IMANUEL LEVELE KISS ARNOLDHOZ jubileuma alkalmából. Kedves Barátom! Egy meghívót kaptam 30 éves budai jubileumodra. Szívesen vennék részt az örömnepben, de mindenféle akadály van az utazásnak, így hát erre a néhány sorra kell szoritkoznom, mert a Lőwöknek megéneklésével elzártad az Unvorgenommenheit pártatlanságát, de a csodálatos erejű szónokot szabad köszöntennem Benned, akiből őserővel tör elő a kép, a gondolat s a képfestő és gondolatkeltő szó. Isten éltesen! Öreg hived: Lőw Immánuel.

BRUST DÁVID HALÁLA. Október 25-én, vasárnap délelőtt temették el a magyar kereskedelem nesztorát, Brust Dávidot, a részvét impozáns megnyilatkozása mellett. A megjelentek között ott láttuk dr.

Glücksthal Samu és Székács Antal felsőházi tagokat, Drucker Gézát, Magyar Bertalant, Holzer Sándort, Willerstorfert Józsefet, Holitscher Bernátot és a magyar közgazdasági élet számos kitünőségeit. A ravatalnál dr. Fischer Gyula főrabbi és dr. Schreyer Jakab, a Magyar Kereskedelmi Csarnok vezére, a nyitott sirnál pedig Morvay Izsó, a barátai nevében méltatták az elhunyt kiváló erényeit. A Magyar Kereskedelmi Csarnok Madarassy-Beck Gyula báró elnök, az OMKE Sándor Pál elnök, a Fővárosi Kereskedők Egyesülete Vértesi Emil vezetése mellett küldöttségileg képviseltette magát a temetésen.

SCHLÉSINGER JÁNOS BEIK-TATÁSA. Schlésinger János előjárót, a Közponi Zsidó Diákbizottság új ügyvezető alelnökét november 5-én, csütörtökön 6 órakor iktatják be új tisztségébe. Az ünnepi ülésen a bevezető beszédet Stern Samu udv. tanácsos, a hiközség elnöke fogja mondani, az iktató beszédet Hevesi Simon dr. vezető főrabbi tartja, az ünnepi beszéd megtartására dr. Gál Jenő képviselőt kérték fel. Az ülés zárszavát Szabolcsi Lajos dr. főszerkesztő tartja.

A TÁBORNAGY, MINT A KEREN HAJESZOD SZÓNOKA. Lord Plumer tábornagy, aki Herbert Sámuel után Palesztina kormányzója volt, most héber tanulmányoknak szenteli magát. A tábornagy működése alatt szigorú s rendet tartó katona volt s csak hivatalnokoskodása után derült ki, hogy a tapasztalatok a palesztinai zsidó munka barátjává tették. A tábornagy egyébként a „Keren Hajeszod“ szolgálatába állította tekintélyét.

SZEMINÁRIUM ÉS JESIVA. A bécsi rabbiszeminárium anyagi bajok miatt ingadozik. Egyideig már közeli bezárását jósolták, sőt azt is beszéltek, hogy valamilyen együttműködést létesítenek a budapesti szemináriummal. Most azonban azt jelentik, hogy a helyzet kissé megjavult. Milyen mások a viszonyok, ha jesiváról van szó! Egy tetterős orthodox rabbi gondol egyet, jönnek a tanítványok s kész a jesiva. Példa erre most a nagyszombati (Trnava) talmudi iskola. Ungár főrabbi erős egyénisége teremtette meg s ad neki tekintélyt. Egy szemináriumhoz sok más kellék is szükséges. Éppen ezért nem lehet könnyedén pálcát törni

Ülő butorok

tisztítása lebontás nélkül, felelősséggel,

„Király” vegytisztító,

festő és gőzmosógvár. Független, szőnyegek tisztítás esetén nyáron át **ingyenes megóvásban** részesülnek.

Budapest, IV. Magyar-utca 3. Tel.: 851-29.

VII. Király-utca 15. „ J. 313-35.

Gyár : VI. Hajdu-u. 12-14. Tel.: 931-95, 902-97.

a szlovákiai nem-orthodox Jesurun-hitközségek látszólagos passzivitása felett, mert itt nemcsak egy jesiváról van szó. De azért mindenki szeretné hallani, hogy a nem-orthodox hitközségek legalább egy tanítóképző felállítása erejéig fokozták energiájukat.

GOLDMARK KÁROLY ÉDES-APJA egy évszázaddal ezelőtt a keszthelyi izr. hitközség kántora volt. A világhírű zeneszerző atyja abban az időben a nevezetesebb kántorok közé tartozott. A keszthelyi hitk. főrabbi, dr. **Büchler Sándor**, könyvet ír Goldmark Rubinról, aki Lengyelországból vándorolt be Magyarországra. A tudós főrabbi helyszíni tanulmányok végzése és a szülőföldi kapcsolatok tanulmányozása végett most Varsóba és Lublinba utazott. Büchler Sándor dr. Lublinból arról értesítette lapunkat, hogy jövő héten már Budapesten lesz és beszámol rendkívül érdekes élményeiről.

AKIK EGY RABBI BEIKTATÁSON HIÁNYOZTAK. Ipolyságon (Sahi) orthodox fiatal rabbit iktattak be ünnepélyes keretek között. Magyarországon ilyenkor az illető városban levő, más pártállású hitközség is képviselteti magát. Ipolyságon is van egy tekintélyes statusquo hitközség, jeles főrabbival, egy igen kitűnő agadikus héber mű szerkesztőjével. Még sem jelent meg senki a statusquo hitközség részéről. Nem akartak megjelenni? Vagy nem hívták őket?

A SZLOVÁKIAI ORTHODOX IRODÁBÓL. Weber Kálmán elnök elhunytá szükségessé tette az orthodox intéző-bizottság összehívását. Elhatározták, hogy Ehrenfeld alelnök mellé három rabbiból és

ugyanannyi világi férfiuból álló tanácsot választanak. A világi tanácsstagok egy részét Szlovákiában a hitközségi „machlajkák” embe-
reinek ismerik és így nem nagy reménnyel néznek a működésük elé.

TKATSCH FŐKANTOR JUBILÁL. A Rombach utcai templom kiváló főkántora, Tkatsch Izrael november 7-én tölti be működésének 20-ik évét. Ebből az alkalomból nagy ünneplésben lesz része. A jubileumot Hersch Samu vezetésével egy külön bizottság készíti elő. A jubileumi ünnepség az istentiszteleten kezdődik, este pedig bankettet rendeznek a ragyogó hangú főkántornak, aki a liturgiai éneknek elsőrendű mestere, és aki énekművészetével gyakran részesítette felejthetetlen élményben híveit.

OLCSÓ BORÁRUSÍTÁS! 1 literes palack Tokaji óbor szomorodni pecsenye P —.96. — 1 literes palack Tokaji édes pecsenyebor P 1.20. — 0.5 literes eredeti palack Tokaji aszu P 2.80. — 10 P értékű bort telefonrendelésre is ugyanazon nap házhoz szállítom. Visszontelárusítóknak engedmény! **Fuchs László** tolcsvai (Tokajhegyalja) bortermelő lerakata: V., Nádor utca 20. Telefon: Aut. 18—0—25.

AKIK PALESZTINÁBAN IS ZSARGONUL BESZÉLNEK. A jeruzsálemi különálló orthodox hitközség, amelynek feje a magyarországi származású Sonnenfeld rabbi, tagjainak nagyrésze is Magyarországból származik, elhatározta, hogy az új népszámlálás alkalmából nem a hébert fogják anyanyelvüknek bejelenteni, hanem — a zsargont. A határozatnak

természetesen csak politikai daczból eredő indoka van.

A JEWISH AGENCY TISZTVISELŐKARA. A szomorú viszonyok a Jewish Agencyt leépítésre kényszerítették. 1929-ben még 130 hivatalnoka volt, most ez a szám 60-ra csökkent.

NAGYGYÜLÉS BERLINBEN, PALESZTINÁÉRT. A cionista szervezet volt elnöke, Chajim Weizmann professzor nagy beszédet tartott múlt héten Berlinben, ahol nagy lelkesedéssel fogadták. Rámutatott arra, hogy tudatában kell lennünk a szentföldi munka nehézségeinek s ez csak fokozza a zsidóság elszánt áldozatkészségét. A zsidóság szabadságát a szentföldön nem akarja mások szabadságának rovására felépíteni. A palesztinai munka a jelenlegi nehézségek közepette is örök értéket képvisel.

EGY PROZELITA HÉBER KÖLTŐNŐ. Eliseva, egy született oroszországi keresztény nő, aki még keresztény korában megtanult héberül, később áttért. Egy chaluchhoz ment férjhez s most Palesztinában az irodalmi élet egyik kiválósága. Kitűnő héber verseket ír. Bécsben múlt héten a héberül értő közönség nagy lelkesedése közben előadott verseiből. Prágában is nagy óvációval fogadták és ünnepelték.

A KEREN KAJEMET JUBILEUMA. Harminc éve annak, hogy a palesztinai földvásárlás céljaira alakult Keren Kajemet életbe lépett. A jubileumot ünnepélyesen fogják megülni, Brünben november havában héber hangversenyt rendeznek. A cionista nők világ-

szövetségének (Wizo) szlovákiai tagozata költségvetése 10 százalékát ajándékozta a Keren Kajemetnek.

PARKÁNY FRIGYES DR. A TÖRVÉNYHATÓSÁGBAN. A társadalmi és közgazdasági életnek kellemes eseménye volt, hogy Párkány Frigyes dr. az országos bírú és zseniális jogász helyet kapott a törvényhatóságban. Bár a közélet Párkány Frigyes szimpatikus személyét már az első perctől fogva a törvényhatóságba kívánta és szinte természetesnek, sőt el sem képzelhetőnek tartották azt Párkány Frigyes nélkül, mégis különösen jólesően fogadta azt a tényt, hogy Párkány dr. bevonulhatott végre a törvényhozásba.

Párkány Frigyes személyétől igen kiváló emberi és jogászai kvalitásaitól érthetően komoly eredményeket és sikereket várnak úgy a közgazdasági, mint társadalmi életben.

A „ZSIDÓ IFJU ÉS A BARMICVÓ KÖNYVE“ cím alatt hézagpotló könyv jelent meg a könyvpiacon Szemző Gyula, az V. kerületi templomkörzet titkárának tollából. A kiváló szerző művéről már annak megjelenése előtt megemlékeztünk és hangsúlyoztuk azt, hogy ez a könyv méltó lesz arra, hogy egy zsidó ifjunak egész életében utmutatójául szolgáljon. — Most, hogy a könyv kezeinkben van, látjuk, hogy mindenképpen megfelelt a várakozásnak, amelyben felöleli az egész zsidó vallást és röviden, de alaposan ismerteti az összes tudnivalókat. A díszes és művészi kiállítású könyv illusztrációit Lakos Alfréd, a kiváló festőművész készítette. Az értékes könyv, amelyet felnőttek is

szívesen fognak olvasni. fűzve P 3.60, angol selyemvászonkötésben, dús aranyozással 5 pengő. Kapható a szerzőnél, V. Csáky utca 3. és az összes zsidó könyvkereskedésekben.

x) **AZ ORSZÁGOS MAGYAR TEJSZÖVETKEZETI KÖZPONT** ügye nyugvópontra jutott: a Központ vezérigazgatójává **Löcherer Bélát**, a M. kir. Tejtermékellenőrző Állomás kiváló igazgatóját nevezték ki. A Tejszövetkezeti Központ új vezérigazgatója elsőrangú szakember, aki az intézmény megszervezésében és megalapozásában mint delegált igazgatósági tag vett részt. majd a Tejtermékellenőrző Állomásnál fejtett ki igazgatói minőségben eredményes munkát. **Löcherer** megbízatását örömmel és megnyugvással fogadták.

x) **AZ ÉRD-LIGETI TELKEK ÁRALAKULÁSA.** Tavaly ősszel kezdődött Érdligeten **Károlyi Imre** gróf

nagyarányu házhelyparcellázása, melynek során több, mint 2000 telek talált eddig vevőre. Az állandó nagy kereslet folytán azok a telektulajdonosok, akik tavaly vásárolt házhelyüket valamilyen oknál fogva áruba bocsátották, 30-40 százalékos haszonra tettek szert. Az általános áremelkedés ellenére **Károlyi gróf** az árakat nem emelte, úgyhogy a még meglevő, mintegy 500 telek ma is ugyanazon az áron vásárolható meg, mint tavaly. Sőt a kamatlábat sem emelték fel **Érdligeten**: az érdligeti telkek évi 8 százalékos kamattal mellett vásárolhatók meg, változatlanul négy évi (48 havi) részletfizetésre.

Szerkesztésért és kiadásért felel:
Dr. KENÉZ-KURLÁNDER EDE.

Neufeld Zoltán (Pannonia) nyomda
Budapest, VII., Rombach ucca 8.
Telefon: 42-3-09. Felelős: **Gerő Z.**

Csüförfőkön, 1931. nov. 26-án este fél 8 kor

a PESTI IZR. HITKÖZSÉG INSÉGAKCIÓJA JAVÁRA

ORGONA-EST

a DOHÁNY uccai templomban

KÖZREMŰKÖDNEK:

Abrahamsohn Manó főkantor, **Farkas Sándor**, a M. kir. Operaház művésze, **Kálmán Oszkár**, a M. kir. Operaház művésze, **Linetzky Bernát**, főkantor, **Ákom Lajos**, tanár, **Hammer-schlag János**, tanár, orgonaművész, **Wehner Géza**, tanár, orgonaművész, **Hannover György**, hegedűművész, **Revere Gyula**, tanár, hárfaművész, az összes templomok egyesített énekkara. — **Dezényli: Burger Lajos**, főtanácsos, karnagy.

Rendező: BÁN-IRODA, Liszt Ferenc-tér 6. sz. Telefon: 14-9-75.

Jegyek 1-20 pengős árban kaphatók a hitközség főpénztáránál (Sip ucca 12. I. em.) az összes templomi körzetek, valamint a Nőegyletek irodáiban, Rózsavölgyinél Szervita-tér 5. (Tel: 820-83)